

KS. MARIAN ZAJĄC

WSPÓLNOTOWE PRIORYTETY W DZIEDZINIE EDUKACJI RELIGIJNEJ DOROSŁYCH

Prawda, otrzymana przez Jezusa od Ojca w Duchu Świętym, jest orędziem, w którym Bóg nie tylko oznajmia samego siebie człowiekowi, ale przede wszystkim ujawnia odwieczne postanowienia swej woli o zbawieniu ludzi (KO 6). Chrystus pragnie przekazać całe Objawienie wraz z zawartą w nim zbawczą mocą. Wolą Ojca jest to, aby zbawienie docierało do każdego człowieka, w którym ześrodkowują się Boże starania tak dalece, że staje się „drogą” samego Boga w każdej sytuacji ludzkiego życia (RH 13). Ta prawda o miłości Boga do ludzi osiąga swój szczyt w osobie Jezusa, który zamieszkał wśród ludzi, aby objawić im tajemnice Boże (por. J 1, 1-18). Wszystkie słowa i czyny Jezusa były dostosowane do ludzkich możliwości percepcyjnych i najbardziej bliskie człowiekowi poprzez fakt wcielenia¹. Nietrudno więc zrozumieć św. Piotra, który wołał: „Panie, do kogóż pójdziemy?” (J 6, 6-8).

Pragnienie pójścia za Jezusem z zamiarem słuchania Jego słów i doświadczania Jego miłości stało się od samego początku stylem życia ludzi dorosłych². Dzisiaj, kiedy Jezus ze swoim bóstwem i człowieczeństwem jest obecny w Kościele, każdy człowiek, a zwłaszcza dorosły powinien kierować się w Jego stronę. Kościół natomiast, wypełniając misję Jezusa, zwraca się do wszystkich dorosłych z propozycją niejednorodnych form katechezy³. Mówiąc o prio-

---

Ks. dr hab. MARIAN ZAJĄC, prof. KUL – kierownik Katedry Katechetyki Fundamentalnej w Instytucie Teologii Pastoralnej KUL; adres do korespondencji: ul. Radziszewskiego 7/62, 20-039 Lublin; e-mail: mzajac@kul.pl

¹ Por. J a n P a w e ł II. *Wierzę w Jezusa Chrystusa*. Città del Vaticano 1990 s. 215.

² W. K o s k a. *Katechetyka*. Poznań 1993 s. 18.

³ Międzynarodowa Rada do Spraw Katechezy. *Katecheza dorosłych we wspólnocie chrześcijańskiej. Wprowadzenie*. Tłum. K. Misiaszek. Kraków 2001 s. 7.

rytetach edukacji religijnej dorosłych, mamy na uwadze niezadowolający stan zaangażowania osób dorosłych w życiu publicznym i prezentowania przez nich w swoim środowisku myśli chrześcijańskiej⁴. Ważne będzie potwierdzenie, że taka edukacja nie dąży jedynie do ucieczki w sferę życia duchowego i nie preferuje ideowej neutralności. Przeciwnie, angażuje się na rzecz dorosłego, który żyje w konkretnych warunkach społecznych, kulturowych i religijnych⁵.

1. KONIECZNOŚĆ TRANSFORMACJI RELIGIJNEJ EDUKACJI DOROSŁYCH

Edukacja religijna dorosłych stała się współcześnie nie tylko problemem naukowym katechetyki, ale również palącym zagadnieniem duszpasterskim. Ojciec Święty Jan Paweł II pisał: „Chodzi o problem wielkiej wagi, jakim jest katecheza dorosłych. Jest to najznakomitsza forma katechezy, ponieważ zwraca się ona do osób wykonujących największe zadania i w ogóle zdolnych do życia według Orędzia Chrześcijańskiego i to w jego pełni” (CT 43). Kościół podkreśla konieczność katechezy dorosłych i widzi w niej istotny czynnik dynamizowania innych form katechezy. Działalność, która utwierdza dorosłych chrześcijan w wierze przyczynia się do większej efektywności katechizacji dzieci i młodzieży.

Katechezę, która „ma być aktualna, znacząca i rozwijająca wiarę współczesnego człowieka, trzeba ustawiać przyszłościowo. Przyszłość jest bowiem – jak zapowiadał słusznie przed trzydziestu laty ks. prof. M. Majewski – najbardziej dynamiczną teraźniejszością”⁶. Skoro katecheza dorosłych ma stanąć przed innymi niż dotychczas zadaniami i podjąć większe niż dotąd działania, musi dokonać się transformacja w strategii edukacji religijnej dorosłych. Podejmując próbę wskazania perspektyw takiej edukacji, której symptomy wyczerpuje katecheza dorosłych, należy uprzednio rozpoznać środowisko, gdzie ona jest i będzie realizowana. Obecnie jest to teren neutralnego światopoglądowo państwa i autonomicznie działającego Kościoła⁷.

⁴ K. Misiaszek. *Polityczno-społeczny wymiar katechezy dorosłych*. W: *Kościół w życiu publicznym. Teologia polska i europejska wobec nowych wyzwań*. T. 1. Red. K. Gózdź, K. Klauza, C. Rychlicki [i in.]. Lublin 2004 s. 247.

⁵ Zob. E. Alberich. *Katecheza dzisiaj. Podręcznik katechetyki fundamentalnej*. Warszawa 2003 s. 215.

⁶ M. Majewski. *Propozycja katechezy integralnej*. Łódź 1978 s. 9.

⁷ Por. T. Sobolewski. *Myśli na temat kiczu nihilistycznego*. W: *Sacrum i kultura. Chrześcijańskie korzenie przyszłości*. Red. R. Rubinkiewicz, S. Zięba. Lublin 2000 s. 240.

Pomimo licznych i głęboko umotywowanych nawoływań, by wzmacniać tożsamość dorosłych chrześcijan, od wielu lat wśród Europejczyków „osoba, grupa i kultura ludzka zatracają siebie”⁸. Również miejsce osobowego Boga zajął człowiek broniący jedynie swoich praw. Symptomy tego kryzysu w krajach demokratycznych są dzisiaj coraz wyraźniejsze⁹. Żeby ten problem rozwiązać, dla dobra katechezy muszą się zaangażować katecheci i nauczyciele, pedagodzy i teologowie, a także rodzice. Tylko taka reprezentacja może zagwarantować dobre perspektywy nauczania religijnego¹⁰.

W przełamywaniu kryzysu edukacji religijnej dorosłych zadecyduje w przyszłości postawa samych katechetów i umiejętność wychodzenia naprzeciw oczekiwaniom ludzi dorosłych. Nie można bowiem „[...] prowadzić katechezy stałej z pominięciem bezpośredniego i wypróbowanego udziału dorosłych, zarówno tych, którzy w niej uczestniczą, jak i tych, którzy ją organizują” (CT 43). Katecheta pragnący skutecznie nauczać musi się liczyć z oczekiwaniami i aspiracjami nowoczesnych słuchaczy. W tym kontekście decydującego znaczenia nabierają słowa kard. J. Ratzingera: „To chciałbym powiedzieć, że żywa wiara katechetów, którą oni na drodze swego życia znaleźli, może jedynie stać się podstawą przekazania jej dalej innym ludziom [...] bo do wiary może doprowadzić tylko ten, kto sam wierzy”¹¹.

W poszukiwaniu kompleksowych rozwiązań pomocne mogą okazać się doświadczenia krajów europejskich¹². Chociaż doświadczenia innych społeczności w żadnym przypadku nie rozstrzygają ostatecznie problemu, dają jednak wgląd w problematykę, która już obecnie pojawia się w trakcie katechizacji realizowanej przy polskich parafiach¹³. Stąd rodzi się postulat wykorzystania w przyszłości istniejących doświadczeń innych narodów, które już wcześniej przeszły całą drogę katechizacji dorosłych, od entuzjazmu, poprzez trudności, aż do kontestacji i jej przezwyciężania¹⁴.

⁸ Por. M. Majewski. *Przekaz wiary nowemu pokoleniu*. W: *W służbie człowiekowi*. Red. Z. Marek. Kraków 1991 s. 46.

⁹ Por. R. Stafin. *Kościoły wypłynęły na głębię. Refleksje duszpasterskie o Kościołach w Europie na przykładzie Niemiec i Polski*. Tarnów 2007 s. 36.

¹⁰ Por. J. Tarnowski. *Dialog w wychowaniu*. W: *Dialog w katechezie*. Red. S. Kulpa-czyński. Lublin 1998 s. 19-20.

¹¹ Por. J. Ratzinger. *Die Krise der Katechese und ihre Überwindung*. Einsiedeln 1983 s. 64-65.

¹² D. Dziewulak. *Systemy szkolne Unii Europejskiej*. Warszawa 1997 s. 135.

¹³ Por. M. Zajac, P. Mąkosza. *Nauczanie religii w wielokulturowym społeczeństwie europejskim*. „Przegląd Uniwersytecki” (KUL) 2007 nr 4 (108) s. 24.

¹⁴ Por. Stafin. *Kościoły wypłynęły na głębię* s. 51.

Istnieje potrzeba przygotowania nowych podręczników, katechizmów i pomocy katechetyczno-dydaktycznych na wysokim poziomie naukowym oraz edytorskim, dostosowanych do potrzeb katechizacji dorosłych. W celu ożywienia i zdynamizowania wiary Jan Paweł II proponuje „[...] pogłębione studium Katechizmu Kościoła Katolickiego, który przedstawia wiernie i w sposób uporządkowany [...] naukę Pisma Świętego, Tradycji żyjącej w Kościele i autentycznego Magisterium, a także duchowe dziedzictwo Ojców i świętych Kościoła, aby umożliwić lepsze poznanie chrześcijańskiego Misterium i ożywienie wiary ludu Bożego” (TMA 42).

Jak uczy *Dyrektorium Ogólne o Katechizacji (DOK)*, w związku z szybkimi przemianami kulturowymi, społecznymi, gospodarczymi i politycznymi strategia duszpasterska, pozwalająca skutecznie katechizować dorosłych, musi na nowo podejmować wysiłek inkulturacji, kierując się zasadami zgodności z orędziem chrześcijańskim i łączności z Kościołem powszechnym (DOK 110). *Dyrektorium Ogólne o Katechizacji* przypomina też, że „katecheza dorosłych wymaga dokładnego określenia typowych cech chrześcijanina dorosłego w wierze, wyrażenia ich w tematach i treściach, określenia pewnych stałych elementów wykładu, ustalenia najskuteczniejszych wskazań metodologicznych, wybrania form i wzorów” (DOK 173). Dlatego sprawą równie pilną będzie nawiązanie głębszej współpracy z katolickimi uniwersytetami i uczelniami wyższymi, ponieważ swoimi poszukiwaniami obejmują prawdy i doświadczenia wiary oraz pomagają w zakresie treści przekazu oraz ich przyswojeniu¹⁵.

Poszukując dla katechezy dorosłych perspektyw na przyszłość, należałoby podjąć starania zmierzające do wydobycia i uratowania tego, co w człowieku bezcenne. Katecheza dorosłych musi zatem ożywiać we wszystkich katechizowanych nadzieję na prawdziwe wyzwolenie. Ma także obowiązek głosić z mocą, że przezwyciężenie trudności i niepomyślnych tendencji jest możliwe. Dziś bardziej niż kiedykolwiek Kościół powinien być świadom, że jego orędzie zyska większą wiarygodność dzięki świadectwu działania niż dzięki swej wewnętrznej spójności i logice¹⁶.

W wychowaniu do dojrzałej wiary poprzez odnowioną teorię należy dążyć do powiązania wiadomości religijnych z życiem ludzi dorosłych. W tej działalności potrzebny jest kompetentny katecheta. Ma to być człowiek wy-

¹⁵ Zob. Międzynarodowa Rada do Spraw Katechezy. *Katecheza dorosłych* nr 43-53

¹⁶ A. Szostek. *Jak rozumieć, odnajdywać i realizować ducha Soboru?* W: *W czterdziestolecie Soboru Watykańskiego II*. Red. A. Czaja, L. Górka, J. Pałucki. Lublin 2007 s. 349.

kształcony i działający jak prawdziwy świadek przekazywanej prawdy, który nie tylko uczy o Bogu, podając informacje, ale sam wierzy w Boga i pokazuje to swoim życiem. Postawa katechety jako fachowca pod względem metodyczno-pedagogicznym oraz świadectwo wiary powinno wpłynąć na podniesienie poziomu realizowanej katechezy¹⁷.

Katecheza dorosłych powinna także przeprowadzić samokrytykę swojej aktualnej działalności, aby nie tylko informować o interesujących zagadnieniach teologiczno-duszpasterskich, ale przede wszystkim formować do umiejętności przeżywania swojego życia w świetle Objawienia Bożego. Powinna nade wszystko ukształtować w dorosłych, żyjących w świecie naznaczonym wieloma pytaniami poczucie chrześcijańskiej tożsamości i współodpowiedzialności za Kościół lokalny i powszechny¹⁸.

Pomimo że człowiek ma „[...] nieprzeparte pragnienie nieustannego życia” (TMA 9), w nowoczesnej katechezie dorosłych powinna pojawić się problematyka dotycząca rzeczy ostatecznych. Jest to szczególnie ważne w sytuacji, gdy dzisiaj akcentuje się tylko wymiar doczesności i preferuje konsumpcyjny styl życia. W treści takiej katechezy powinny się znaleźć problemy przeżywane przez dorosłych w ich codziennym życiu, a odnoszące się do eschatologii (DOK 175). Nie trzeba się obawiać rozwiązywania problemów metafizycznych, radykalnego przeciwstawiania się tendencji tworzenia rajów na ziemi i pytań o sens życia¹⁹.

Nadal istnieje zadanie wykorzystywania w katechezie dorosłych najnowszych dokumentów katechetycznych Kościoła, mówiących o nowej jakości tej formy edukacyjnej. Nieuniknione w tej sytuacji jest wypracowanie dla katechezy skierowanej do ludzi dorosłych metod, które zbliżają do modlitwy, liturgii i przeżywania wspólnoty religijnej w domu rodzinnym²⁰. Katecheza powinna poszukiwać takich metod nauczania, które pozwolą jej na zachowanie uprzywilejowanej funkcji, albowiem swoich celów nie wyczerpuje w samym podawaniu informacji²¹. Za pomocą nowych metod na-

¹⁷ G. Udvardy. *Rola kapłana w katechezie*. W: *Kapłan a katecheza w Europie. Kongres Biskupów i Odpowiedzialnych Krajowych za katechizację w Europie. Rzym 5-8 maja 2003*. Tłum. W. Lisowski. Red. A. Bałoniak. Poznań 2003 s. 18.

¹⁸ Por. A. Dulles. *Blask wiary. Wizja teologiczna Jana Pawła II*. Tłum. A. Nowak. Kraków 2003 s. 119; Z. Marek. *Wychowywać do wiary*. Kraków 1996 s. 28.

¹⁹ E. Kapellari. *Czas człowieka czasem z Bogiem*. Tłum. J. Jurczyński. Warszawa 2003 s. 243.

²⁰ M. Majewski. *Słowo wstępne*. W: *Katecheza różnymi metodami*. Kraków 1994 s. 6.

²¹ Zob. M. Zajęc. *Cele katechetyczne*. W: *Wokół katechezy posoborowej*. Red. R. Chądźniak [i in.]. Opole 2004 s. 39-42.

leży dążyć do sytuacji, w której zorganizowane okazjonalnie grupy dorosłych będą mogły przechodzić z luźnej struktury związanej celem w kierunku wspólnoty zorganizowanej w imię Chrystusa. Należy dążyć do wytworzenia atmosfery charakterystycznej dla małych grup, opartej na kontakcie osobowym i relacjach bezpośrednich. Wtedy dorosły przejdzie od zasad ogólnych do osobistych decyzji, rozwinię wiary i ducha apostołstwa²².

Zdecydowana zmiana musi nastąpić w programowaniu katechetycznym. Nowy program powinien jasno określić sposoby zmierzające do rozwoju wiary człowieka dorosłego, stać się bardziej biblijny i być otwarty na wiele wymiarów katechetycznych²³. Powinien on także więcej mówić o sposobach animacji katechetycznej niż o samych tylko metodach przekazu zbawczego orędzia²⁴.

W epoce dominacji elektronicznych nośników informacji i ze względu na powszechność i nieodwracalność tego zjawiska w kulturze, edukacji, rozrywce należy wychowywać do odpowiedzialności w ich używaniu. Natomiast, aby zaspokoić potrzeby współczesnego człowieka, żyjącego już nieodwracalnie w epoce tzw. amplifikacji zmysłów, pożyteczne byłoby wskazanie na możliwości efektywnego wykorzystania nowoczesnych metod w katechezie, stworzenie bibliotek pomocy audiowizualnych w każdej parafii²⁵.

Nadszedł czas, aby zebrane doświadczenia upowszechnić. Zbyt mało miejsca poświęca się sprawom tej katechezy w publikacjach. Wszyscy wiedzą, że ona istnieje, ale wydaje się, jakby istniała poza oficjalnym działaniem duszpasterskim²⁶. Powszechne przeświadczenie o jej potrzebie powinno być propagowane przez samych uczestników spotkań dla dorosłych. Wypada stworzyć platformę szerokiej wymiany myśli na temat katechezy dorosłych.

²² Por. A. K i c i ń s k i. *Dorosły jako przedmiot katechezy*. „Katecheta” 46:2002 nr 1 s. 9-18.

²³ Zob. R. C h a ł u p n i a k. *Jaka katecheza dla dorosłych*. „Katecheta” 46:2002 nr 4 s. 10-23.

²⁴ Istnieją polskie propozycje katechetyczne dla dorosłych, które mogą służyć jako pomoc w ich edukacji religijnej: *W duchu i prawdzie. Katechizm Kościoła Katolickiego w refleksji i w życiu*. Red. C. Noworolnik, M. Zajac. Tarnów 1997; S. Ł a b e n d o w i c z. *Wyznawać wiarę dzisiaj. Katecheza dorosłych na podstawie Katechizmu Kościoła Katolickiego*. Sandomierz 1999; *Katechizm dla dorosłych. Polska adaptacja Katechizmu Kościoła Katolickiego opracowana na zlecenie Komisji Episkopatu polski ds. Wychowania katolickiego*. Red. J. Charytański, A. Sławski. Kraków 1999.

²⁵ S. B u d z i k. *Internet i rzeczywistość wirtualna. Szanse i zagrożenia dla kultury*. W: *Europa wspólnych wartości. Chrześcijańskie inspiracje w budowaniu zjednoczonej Europy*. Red. S. Zięba. Lublin 2004 s. 313.

²⁶ Pisze na ten temat: R. N i p a r k o. *Katecheza dorosłych*. W: *Wokół katechezy posoborowej* s. 157-161.

2. INTEGROWANIE ŚRODOWISKA WYCHOWAWCZEGO POPRAZ POJĘCIE WSPÓLNOTY

Droga edukacji religijnej dorosłych powinna prawdopodobnie zmierzać według linii wspólnotowej, wskazanej przez kard. J. Ratzingera: „Kościół musi się uwalniać krok po kroku od pozorów zabezpieczania się przy pomocy tego świata i musi stać się znowu tym, czym jest: wspólnotą wierzących. Przez te zewnętrzne straty będzie tylko rosła jego misjonarska moc”²⁷. Postępująca sekularyzacja staje się okolicznością wymuszającą podejmowanie prób takiego działania. Cała wspólnota musi zostać odpowiednio przygotowana do katechizacji, posiadać odpowiednią motywację i uprawnienia. Należy położyć nacisk na stałą formację głosicieli Ewangelii (DOK 173).

Interesujące postulaty co do katechezy dorosłych przedstawia *Dyrektorium Ogólne o Katechizacji*, kiedy zwraca uwagę na kryteria, jakie zapewniają autentyczną formację chrześcijańską. Po raz pierwszy wskazane jest jako konieczne zainteresowanie się adresatami w kontekście ich dorosłości, jako mężczyzn i kobiet, co oznacza zwrócenie uwagi na ich problemy i doświadczenia, na bogactwo duchowe i kulturowe, z pełnym poszanowaniem obiektywnie istniejących różnic²⁸. Ten postulat dla katechezy przyszłościowej pojawia się po raz pierwszy w tak zdecydowanej formie. Oznacza to w praktyce, że przekaz wiary dla dorosłych powinien szeroko uwzględniać ich pytania i potrzeby wiary, które są liczne i zróżnicowane. Inaczej należy traktować „[...] dorosłych wierzących, którzy spójnie przeżywają swój wybór wiary i szczerze pragną jego pogłębienia; dorosłych, którzy chociaż zostali ochrzczeni, nie byli odpowiednio katechizowani lub nie doprowadzili do końca procesu wtajemniczenia chrześcijańskiego, albo też oddalili się od wiary, tak że mogą być nazwani jakby katechumenami; dorosłych nie ochrzczonych, którym odpowiada prawdziwy i właściwy katechumenat” (DOK 172). Wspomniane osoby, choć wszystkie należą do świata ludzi dorosłych,

²⁷ J. R a t z i n g e r. *Skandalöser Realismus? Gott handelt in der Geschichte.* (Urfelder Texte 4). Bad Tölz 2005 s. 38.

²⁸ Pilnym zadaniem, które stoi przed odpowiedzialnymi za organizację katechizacji, staje się „zauważenie stanu świeckiego dorosłych, którym chrzest udziela zdolności do «szukania Królestwa Bożego, przy zajmowaniu się sprawami świeckimi i kierowaniu nimi po myśli Bożej», a zarazem powołuje ich do świętości: dostrzeganie wagi włączenia wspólnoty, aby była miejscem przyjęcia i wsparcia dla wierzącego; zainteresowanie organicznym programem duszpasterskim dla dorosłych, w którym katecheza łączy się z formą liturgiczną i praktyką miłości” (DOK 174).

nie stanowią spójnej grupy. Katechizacja musi odbywać się w mniejszych zespołach ludzkich²⁹.

Ponieważ katecheza dorosłych kierowana jest do osób, które są wezwane do podjęcia różnego rodzaju odpowiedzialnych funkcji społecznych, wartością szczególnie chronioną, stale oświecaną i rozwijaną powinna być wiara człowieka dorosłego (DOK 173). Oznacza to, że chociaż w poszukiwaniu zbawienia człowiek dorosły zdany jest na innego człowieka, to jednak skuteczność tych poszukiwań gwarantuje tylko Bóg, który domaga się indywidualnej odpowiedzi wiary³⁰.

Wskazując perspektywy katechezy dorosłych w dziedzinie jej praktycznej realizacji, *Dyrektorium Ogólne o Katechizacji* zwraca uwagę na jej formy (DOK 173). Nigdy nie straci na aktualności wspieranie życia sakramentalnego i kierownictwa duchowego. Niezbędne będzie wspieranie dorosłych w wyborze prawdziwych wartości, a także w określaniu niebezpieczeństw naszej cywilizacji. Należy spełniać oczekiwania dorosłych dotyczące wyjaśniania dzisiejszych problemów religijnych i moralnych, dotyczących szczególnie kwestii społecznych i wychowania nowych pokoleń. Konsekwentnie trzeba wyjaśniać relacje, jakie zachodzą między działaniem doczesnym i działaniem eklezjalnym, pokazując wzajemne implikacje i różnice. Jako konieczne w dzisiejszej rzeczywistości jawi się rozwijanie poprawnego rozumienia wiary i prawd podanych do wierzenia, oraz przekonania, że Ewangelia jest zawsze aktualna i bliska. Konieczne jest także skuteczne rozwijanie kultury chrześcijańskiej. Pozwoli to przezwyciężyć pewne formy integralizmu i fundamentalizmu, jak również arbitralnej i subiektywnej interpretacji aktualnej rzeczywistości religijnej w edukacji dorosłych chrześcijan³¹.

Wypracowane przez wieki formy katechezy dorosłych wzbogacone ustawicznym nowym doświadczeniem, nie zaspokajają jednak wszystkich potrzeb,

---

²⁹ Obszernie na ten temat zob. H. W r o ń s k a. *Katecheza a małe grupy szkolne i parafialne*. Lublin 2007 s. 231.

³⁰ „Aby odpowiedzieć na najpilniejsze potrzeby naszych czasów, katecheza dorosłych powinna zaproponować wiarę chrześcijańską w jej integralności, autentyczności i systematyczności, zgodnie z takim jej rozumieniem, jakie ma Kościół, stawiając na pierwszym planie głoszenie zbawienia, oświecając rozmaite dzisiejsze trudności, ciemności, nieporozumienia, przesady i zastrzeżenia, pokazując wpływ duchowy i moralny orędzia, wprowadzając do chrześcijańskiego czytania Pisma Świętego i do praktyki modlitwy. Podstawową rolę w katechezie dorosłych odgrywa Katechizm Kościoła Katolickiego i – z odniesieniem do niego – katechizmy dla dorosłych w poszczególnych Kościołach” (DOK 175).

³¹ S. Ł a b e n d o w i c z. *Katecheza dorosłych Kościoła posoborowego w świetle dokumentów i literatury katechetycznej*. Radom 2007 s. 390.

jakie przynosi życie. Wobec tego, korzystając z istniejących już form, należy wciąż poszukiwać nowych, bardziej aktualnych i efektywnych sposobów działania, zakładając udział dorosłych w programowaniu tej katechezy³².

W programowaniu katechezy dorosłych należy pamiętać, że w zróżnicowanej sytuacji współczesnego Kościoła pojawiają się uwarunkowania, które będą się domagać jedynie katechezy wtajemniczenia chrześcijańskiego lub katechumenatu dorosłych. W innych sytuacjach najskuteczniejsza może się okazać katecheza w odpowiednio dostosowanych formach tradycyjnych, w ciągu roku liturgicznego lub w szczególnej postaci, jaką są misje. Jej kontynuacją może być katecheza doskonaląca, skierowana do tych, których zadaniem jest formacja we wspólnocie, to znaczy do katechetów lub tych, którzy są zaangażowani w apostołacie świeckich (DOK 176).

W oddziaływaniu na ludzi dorosłych nie należy też porzucać katechezy rozwijanej z okazji szczególnie znaczących wydarzeń w życiu, takich jak małżeństwo, chrzest dzieci i inne sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego, w krytycznym okresie dojrzewania, w chorobie. Z katechetycznego punktu widzenia są to okoliczności, w których osoby są najbardziej nastawione na szukanie prawdziwego sensu życia³³. Przytaczany dokument wskazuje także na katechezę z okazji szczególnych doświadczeń, takich jak podjęcie pracy, służba wojskowa, emigracja. Są to zmiany, które mogą przyczynić się ubogacenia wewnętrznego, ale także do zagubienia, dlatego potrzeba wsparcia ze strony słowa Bożego (DOK 176). Najważniejszy postulat, jaki należy postawić w tym kontekście, dotyczy zorganizowania systematycznej katechizacji dorosłych.

ZAKOŃCZENIE

Przygotowanie dorosłego człowieka do udziału w życiu społecznym i politycznym, do aktywnej w nim obecności i pełnienia w sposób odpowiedzialny ról społecznych, wymaga dużego wysiłku wychowawczego. Liczne uwarunkowania współczesności, zwłaszcza narastający pluralizm społeczny i kulturowy, postępująca gwałtownie laicyzacja i sekularyzacja życia, domagają się nowego spojrzenia na wychowanie i edukację religijną osób dorosłych.

---

³² H. Lombaerts. *Poszukiwanie współczesnych modeli katechezy dorosłych*. Leuven 1998 s. 128.

³³ Łabendowicz. *Katecheza dorosłych* s. 409.

Należy jednak pamiętać, że nie sama edukacja religijna dorosłych jest rzeczą istotną, ale człowiek, któremu ma ona pomóc żyć w pełni po chrześcijańsku, kształtować wiarę oraz pełne odpowiedzialności zaangażowanie w świat i życie. Kościół dostrzega czynniki odnowy współczesnego życia religijnego w formacji dorosłych, akcentuje w tym dziele rolę wspólnoty eklezjalnej i zaleca duszpasterstwu jej realizację.

BIBLIOGRAFIA

- Dziwulak D.: Systemy szkolne Unii Europejskiej. Warszawa: Wydawnictwo „Żak” 1997.
- Katechizm dla dorosłych. Polska adaptacja Katechizmu Kościoła Katolickiego opracowana na zlecenie Komisji Episkopatu polski ds. Wychowania katolickiego. Red. J. Charytański, A. Spławski. Kraków: Wydawnictwo WAM 1999.
- Kiciński A.: Dorosły jako przedmiot katechezy. „Katecheta” 46:2002 nr 1 s. 9-18.
- Łabendowicz S.: Wyznawać wiarę dzisiaj. Katecheza dorosłych na podstawie Katechizmu Kościoła Katolickiego. Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne 1999.
- Katecheza dorosłych Kościoła posoborowego w świetle dokumentów i literatury katechetycznej. Radom: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu 2007.
- Międzynarodowa Rada do Spraw katechezy. Katecheza dorosłych we wspólnocie chrześcijańskiej. Tłum. K. Misiaszek. Kraków: Wydawnictwo WAM 2001.
- Misiaszek K.: Polityczno-społeczny wymiar katechezy dorosłych. W: Kościół w życiu publicznym. Teologia polska i europejska wobec nowych wyzwań. T. 1. Red. K. Gózdź, K. Klauza, C. Rychlicki [i in.]. Lublin: Wydawnictwo KUL 2004 s. 247-257.
- Niparko R.: Katecheza dorosłych. W: Wokół katechezy posoborowej. Red. R. Chałupniak [i in.]. Opole: Drukarnia Wydawnictwa św. Krzyża 2004 s. 157-161.
- Stafin R.: Kościoły wypłynęły na głębię. Refleksje duszpasterskie o Kościele w Europie na przykładzie Niemiec i Polski. Tarnów: Wydawnictwo Biblos 2007.
- Udvardy G.: Rola kapłana w katechezie. W: Kapłan a katecheza w Europie. Kongres Biskupów i Odpowiedzialnych Krajowych za katechizację w Europie. Rzym 5-8 maja 2003. Tłum. W. Lisowski. Red. A. Bałoniak. Poznań: Księgarnia Świętego Wojciecha 2003 s. 18-22.
- W duchu i prawdzie. Katechizm Kościoła Katolickiego w refleksji i w życiu. Red. C. Noworolnik, M. Zajac. Tarnów: Wydawnictwo Biblos 1997.
- Wróńska H.: Katecheza a małe grupy szkolne i parafialne. Lublin: Wydawnictwo KUL 2007.

THE COMMUNITY PRIORITIES IN THE FIELD OF RELIGIOUS EDUCATION OF ADULTS

Summary

A great deal of aid in defining the role of an adult in a pluralist society may come nowadays from the field of religious education comprised within the catechesis of adults. In its assumptions it emphasizes the fact that the ultimate aim of a man's activity is not only the physical and material promotion of the person, but giving the Christian testimony as well. It also reminds

about the necessity to be engaged in educational activities aiming at creating the attitudes of a devoted service to another man in an ecclesiastical community. The catechesis of adults is a challenge and a binding index in education of adults, which first of all touches the conscience. Faithfulness to it is a test of humanity and its internal truth. At the same time it is an attempt to give a meaning to religious education of adults.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: katecheza, nauczanie, dorosły.

Key words: catechesis, education, adult.